

13.11.2023

Урок № 11

Тема уроку: «Іменник. Рід іменника. Паралельні родові форми іменника»

Мета уроку: повторити й поглибити знання учнів про рід іменників; сформувати поняття про іменники спільного роду; розвивати вміння знаходити іменники жіночого, чоловічого, середнього і спільного роду у висловлюванні; виробляти вміння узгоджувати іменники з прикметниками та іншими частинами мови, правильно вживати їх у своєму мовленні; виховувати пізнавальний інтерес і любов до рідної мови.

Матеріали до уроку:

1. **Опрацюйте § 49 у базовому підручнику:** *Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 208 с. Дайте відповіді на запитання в робочому зошиті:*
2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**
https://www.youtube.com/watch?v=6sY0fxDEdiE&ab_channel
3. **Законспекуйте матеріал до уроку (основне):**

Іменник — самостійна частина мови, що називає предмет, особу, явище і відповідає на питання хто? що? (лисиця, книга, веселка).

Морфологічні ознаки. Іменники належать до певного роду, змінюються за відмінками й числами.

Синтаксична роль. У реченні іменник може виступати будь-яким членом речення (найчастіше підметом і додатком): *Весна іде, красу несе. Заглядає у вікно цвіт яблуні Книги — морська глибина. Пливають у піднебессі кучеряві хмарки.*

Групи іменників за значенням

Назви неістот (будинок, ромашка, майдан, озеро, народ, студентство)	Назви істот (друг, батько, цуценя, комар, русалка, водяник)
Назви загальні (князь, місто, собака, цукерки, дискети)	Назви власні (Ярослав Мудрий, Харків, Сірко, Карпати, «Київ вечірній»)

Назви неістот (будинок, ромашка, майдан, озеро, народ, студентство)	Назви істот (друг, батько, цуценя, комар, русалка, водяник)
Конкретні (ліс, вулиця, листя, зерно, монітор)	Абстрактні (соборність, радість, любов, сум, швидкість, глибина)

Рід іменників

Усі іменники (крім множинних) належать до одного з трьох родів: чоловічого (жайвір, клен, дріб, рояль), жіночого (путь, любов, земля, стаття), середнього (сонце, поле, обличчя, дитинча).

Іменники спільного роду — це слова, які можуть називати осіб як чоловічої, так і жіночої статі (вони здебільшого характеризують певні якості особи): нероба, рева, базіка, нікчема, ледащо тощо (мають закінчення -а, рідше -о). У реченні узгоджуються з іншими частинами мови як у жіночому, так і в чоловічому роді: нестерпна базіка — нестерпний базіка.

Назви осіб за професією чи видом діяльності належать до іменників чоловічого роду, хоча можуть називати осіб як чоловічої, так і жіночої статі: *Молодий інженер розробив проект. Досвідчений лікар проконсультувала пацієнта.*

Рід незмінюваних іменників іншомовного походження

Назви осіб чоловічої статі — іменники чоловічого роду, жіночої статі — жіночого роду	мадам (жіночий), маестро (чоловічий)
Назви тварин — іменники чоловічого роду	поні, шимпанзе, кенгуру
Назви неістот — іменники середнього роду	резюме, таксі, бюро

Географічні назви — рід визначається за загальною назвою	Капрі (острів) — чоловічий, Сочі (місто) — середній, Міссісіпі (ріка) — жіночий
--	---

Запам'ятайте: цеце (муха) — жін., івасі, путпасу (риба) — жін., авеню (вулиця) — жін., кольрабі (капуста) — жін., салями (ковбаса) — жін., гінді (мова) — жін., сироко, торнадо (вітер) — чол.

Іменник пальто відмінюється.

Рід складноскорочених слів

Незмінювані складноскорочені слова — рід визначається за головним словом	ТЕС — жін., бо електростанція
Змінювані складноскорочені слова — рід визначаємо граматично за типом відмінювання (здебільшого як іменники чоловічого роду)	ВАК, виш, неп

Рід деяких іменників, які рекомендуємо запам'ятати:

Чоловічий рід	Жіночий рід	Варіантні форми чоловічого і жіночого роду
аерозоль, нежить, псалтир, рояль, сажень, толь, тунель, тюль, біль, фенхель, шампунь; біль, дріб, живопис, запис, літопис, зяб, кір, машинопис, напис, опис, перепис, пил, підпис, полин, поступ, пропис, розсип, рукопис, Сибір, сип, собака, степ, степінь, ступінь.	антресоль, бандероль, бешамель, ваніль, вуаль, емаль, каніфоль, консоль, мігрень, папороть, розкіш, філігрань, фланель, повінь, туш, путь, в'язь.	абрикос — абрикоса, вольєр — вольєра, жираф — жирафа, зал — зала, клавіш — клавіша, мозоль — мозоля, спазм — спазма.

4. Виконайте наступні завдання:

4.1 Дайте відповіді на запитання тесту.

1. Помилку допущено в рядку

- А смачна вермішель
- Б пінистий шампунь
- В хронічна нежить
- Г прозорий тюль

2. Помилку допущено в рядку

- А батькова бандероль
- Б тривожний путь
- В свіжа папороть
- Г широкий степ

3. Помилку допущено в рядку

- А запашною нехвороцю
- Б правильним дробом
- В головною біллю
- Г дорожнім пилом

4. Помилку допущено в рядку

- А кумедний поні
- Б безпорадне теля
- В рожеве фламінго
- Г швидкий шимпанзе

5. Лише іменники чоловічого роду записано в рядку

- А ступінь, торнадо, ретуш
- Б сироко, собака, обитель
- В ярмарок, Сибір, мігрень
- Г степінь, фенхель, толь

6. Лише іменники жіночого роду записано в рядку

- А антресоль, бязь, авеню
- Б бешамель, розкіш, сип
- В жовч, каніфоль, пил
- Г гуаш, заповоч, кір

7. До одного роду належать усі іменники варіанта

- А Берлін, Міссісіпі, Ужгород
- Б Ай-Петрі, Умань, Уссурі
- В Стамбул, Борнео, Керч
- Г Капрі, Хоккайдо, Делі

8. До одного роду належать усі іменники варіанта

- А Іссик-Куль, Токіо, Тбілісі
- Б фрау, авеню, Мехіко
- В хобі, бароко, саямі
- Г жако, гризлі, цеце

9. Помилку допущено у варіанті

А СБУ розкрила....
Б ГЕС запрацювала

В ТСН повідомила
Г ЦСКА завоювала

10. Установіть відповідність.

<i>Іменник</i>	<i>Рід іменника</i>
1 кольрабі	А жіночий
2 забіяка	Б середній
3 какаду	В спільний
4 США	Г чоловічий
	Д не має роду

4.2 Визначте рід іменників.

Аташе, шимпанзе, візаві, журі, Оріноко (ріка), трюмо, денді, рантьє, ступінь, Поті (місто), какаду, Альпи, сомбреро, Федеріко, цеце, метро, ему, какаду, торнадо, круп`є, Ері (озеро), ластівка, Юнгфрау (гора), каланхое, Міс, Ріо-де-Жанейро, тріо, тореро, Онтаріо (озеро), танго, поні, Сантьяго (місто), алібі, рефері, путасу, Кармен, алое, Ріо-Колорадо (ріка), піаніно, мадам, фрекен, біль, «Юманіте» (газета), ступінь, бандероль, путь, фрау, портъє.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.